

ISMERTETÉS

Kiss György az MTA doktora

Kiss György egyetemi tanár 2008. április 18-án maximális pontszámmal védte meg akadémiai doktori értekezését „Alapjogok kollíziója a munkajogban” témakörben. Ennek alapján a jelöltnek a Magyar Tudományos Akadémia Doktori Tanácsa 2008. december 1. napi hatállyal az MTA doktora címet adományozta. Az értekezés opponensei Vékás Lajos az MTA rendes tagja, Bragyova András és Prugberger Tamás az MTA doktorai voltak.

Az értekezés a munkajogot, mint a magánjog részét vizsgálja, figyelemmel azonban arra a sajátosságra, hogy a felek között alá-fölérendeltség áll fenn, másképpen fogalmazva a munkajogviszony olyan magánjogi kötelelem, amelyben a gazdasági forgalom számára „nem egyenmű” felek jogosultak és kötelezettek. Alapvető jelentőségű volt az értekezésben annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy a munkajog sajátos kötelmi rendszere deformálja-e az alapjogok érvényesülését. Ehhez a szerző analizálta az alapjogok rendszerét. Kiindulópontja ebben a tekintetben az alapjogok egységes rendszere. Mindebből következően az értekezés három alapproblémát tárgyal. Az első az alapjogok egységének versus szubsztanciájukban eltérő rendszereinek tisztázása. A második a munkajog és a klasszikus, tradicionális magánjog egymáshoz való viszonyának a meghatározása. A harmadik az alapjogok érvényesülésének, és ehhez kapcsolódóan kollíziójának feltárása a munkajog intézményrendszerében. A választott téma aktualitását egyrészt az alapjogok által hordozott érdekek és értékek változása, és ezzel az alapjogok szubsztanciájának és hierarchiájának modulációja, másrészt a munkajog revelációszerű átalakulása adják.

Kiss György értekezése három részből áll: az általános alapvetésből, az alapjogok általános dogmatikáját tárgyaló tulajdonképpen első részből, valamint az alapjogok munkajogi érvényesülését bemutató második részből. Az általános alapvetés elsőként a kutatás kiinduló premisszáit tartalmazza. Ezek az alábbiak: az alapjogok egységének feltételezése; a munkajog magánjogba való tartozásának feltételezése és bizonyítása; annak előzetes rögzítése, hogy az alapjogok egységes rendszerén nem okoz törést a munka magánjogának sajátos struktúrája és tartalma.

Ami az alapjogok vizsgálatát illeti, az értekezés az alapjogok eredetét az emberi méltóság kategóriájából vezeti le. Általában igazolható, hogy egyes – mondhatni klasszikus – esetekben egyértelmű az emberi méltóság abszolút meghatározottsága, nevezetesen az, hogy léte, elismerése nem függ az ember szubjektumától, az adott individuum jellemétől, cselekedeteitől, azok hasznos vagy káros voltától. Más esetekben azonban egyértelműen kimutatható az emberi méltóság mintegy fenomenologikus megközelítése, amely óhatatlanul e kategória relativizálódásához vezetett. Állítható, hogy az emberi méltóság abszolút vagy relatív minősítése az alkotmányalapú jogalkalmazásnak is az egyik előtérbe került problémája. A dolgozat az egyes egyéni és kollektív alapjogok vizsgálatán keresztül

differentiál az egyes alapjogok érvényesülése között (államcél – közjogi alanyi jog – magánjogi alanyi jog), valamint a látszatkollízió és az alapjogok tényleges ütközése között.

A szerző végkövetkeztetése szerint az alapjogok korlátozása nem öncélú, és nem terjedhet ki minden irányba. A korlátozásnak azzal az ellenétes joggal kell ekvivalensnek lennie, amely adott relációban ellene hat. Az ezen kívüli térréumban viszont az adott alapjog korlátozása indokolatlan. Valódi alapjogi kollízióról – szűkebb értelemben – abban az esetben beszélhetünk, amikor egy alapjog azonos korlátozási szinten akadályozza egy másik alapjog gyakorlását. Tágabb értelemben abban az esetben is alapjogi kollízióról beszélhetünk, amikor az alapjogok korlátozása nem azonos szintű szabályozásból következik, amikor tehát a jogrend egyértelműen meghatározza a közöttük lévő prioritást. A valódi kollízió az alapjogok szükségszerű korlátozásának természetes következménye. Az alapjogok valódi kollíziója esetén az egyik alapjog korlátozása elveinek figyelembe vétele csak akkor jöhet szóba, ha az érintett alapjogok egy meghatározott, konkrét tényállás kapcsán védett tartalmukban találkoznak. A valódi alapjogi kollízió esetében az államnak abban az értelemben cselekvési kötelessége áll fenn, amennyiben ezt az összeütközést valamilyen módon fel kell oldania, számos esetben oly módon, hogy valamely alapjog által védett értéket, érdeket arányosan korlátoz.

Berke Gyula

Román Róbert Ph.D. értekezése

Az elmúlt év októberében került sor a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának Doktori Iskolájában Román Róbert doktori értekezésének nyilvános vitájára. Az értekezést a jelölt „A gazdasági társaságok és a szövetkezetek vezetőire vonatkozó jogi szabályozás a bírói gyakorlat tükrében” címmel nyújtotta be Prugberger Tamás egyetemi tanár konzultens vezetésével. A dolgozat bírálói Kiss György és Berke Gyula voltak (mindketten a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karáról). A bíráló bizottság (Bíró György egyetemi tanár elnökle mellett, a bírálók egybehangzó javaslatának megfelelően) a nyilvános vita nyomán támogatta a jelölt számára a doktori fokozat odaítélését.

A szerző – számos, az ezredfordulót követően a tárgykörben, illetve ahhoz közvetve vagy közvetlenül kapcsolódóan publikált munkajogi és társasági, illetve cégjogi dolgot követően – a vezetők jogállásának komplex feldolgozására vállalkozott doktori értekezésében.

Noha a témaválasztás – legalábbis a nemzetközi társasági, illetve munkajogi irodalomban – újszerűnek semmiképpen nem, sokkal inkább klasszikusnak, tradicionálisnak mondható, megállapítható, hogy a hazai jogirodalomban eredeti és összességében sikeres kísérlettel találkoztunk. Meglepő ugyanis, hogy a társasági és a munkajogban is kiemelkedő elméleti és gyakorlati jelentőségű problémakör mennyire háttérbe szorult, és annak monografikus igényű feldolgozására az elmúlt évtizedekben nem akadt vállalkozó. (Kivételként talán egyetlen munkát említhetünk, mégpedig Pál Lajos: A vezetők